

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINETERULUI ȘI
SPORTULUI**

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU DISCIPLINA OPȚIONALĂ

EDUCAȚIE FINANCIARĂ

[curriculum la decizia școlii pentru gimnaziu]

*Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. 5817/06.12.2010*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru *Educație financiară* reprezintă o ofertă curriculară centrală de disciplină opțională pentru gimnaziu, proiectată pentru un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar. Disciplina se poate preda în oricare dintre clasele de gimnaziu, în condițiile adecvării demersului didactic la particularitățile de vârstă ale elevilor.

În elaborarea prezentei oferte curriculare s-a avut în vedere faptul că educația financiară și incluziunea financiară reprezintă priorități pentru Uniunea Europeană, în scopul creării unei piețe integrate a serviciilor financiare la nivel comunitar, care să fie accesibilă pentru toți cetățenii statelor membre. În acest context, Comisia Europeană a lansat în consultare publică documentul *Comunicarea privind Incluziunea financiară: Asigurarea accesului la un cont bancar de bază*. Acest document răspunde obiectivelor propuse de Comisia Europeană în domeniul serviciilor financiare, obiective cuprinse în Comunicarea Comisiei Europene privind *O piață unică pentru Europa secolului 21*. De asemenea, demersurile de inițiere în domeniul educației financiare propuse prin prezentul curriculum răspund unei inițiative dezvoltate la nivel european prin proiectul Dolceta – proiect online în derulare – de educație a consumatorului. Inițiat de Comisia Europeană și aplicat în toate țările membre ale Uniunii Europene, proiectul Dolceta și-a propus informarea și educarea diferitelor categorii de consumatori, cu scopul asigurării protecției acestora. Demersul de realizare a educației financiare propus prin prezentul curriculum are în vedere atât complexitatea realizării educației financiare, cât și posibilitatea începerii acesteia din gimnaziu, prin inițierea elevilor în acest domeniu, pornind de la situațiile concrete în care sunt implicați și de la experiențele pe care elevii le au la această vârstă.

Prezenta programă școlară este justificată din perspectiva următoarelor aspecte:

- pregătirea elevilor de gimnaziu pentru asumarea, în cunoștință de cauză, a calității de consumatori, care își cunosc nevoile și fac alegeri informate, care își cunosc drepturile și sunt pregătiți să le exercite în situații concrete de viață;
- valorificarea experienței elevilor, specifică vârstei, prin formarea și exersarea unor deprinderi și atitudini corecte în ceea ce privește asumarea responsabilă a calității de consumator, administrarea bugetului personal, relația consumatorului cu băncile;
- raportarea, fără rețineri, a elevilor de gimnaziu, la aspecte de bază care țin de domeniul financiar, cu care vin în contact direct sau prin intermediul familiei din care fac parte.

Disciplina opțională *Educație financiară*, propusă spre studiu în gimnaziu, se raportează la *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC), care conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare european” orientat de formarea celor opt competențe cheie: comunicare în limba maternă, comunicare în limbi străine, competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii, competență digitală, a învăța să înveți, competențe sociale și civice, spirit de inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare și exprimare culturală. Contribuția disciplinei *Educație financiară* la dezvoltarea competențelor cheie europene este nuanțată și diversificată, incluzând atât susținerea dezvoltării anumitor competențe cheie, cât și sensibilizarea cu privire la alte competențe cheie. Disciplina *Educație financiară* contribuie la dezvoltarea competențelor cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți, recomandate de Parlamentul și Consiliul Uniunii Europene, îndeosebi în ceea ce privește următoarele domenii de competențe cheie:

- spirit de inițiativă și antreprenoriat;
- competențe sociale și civice;
- comunicare în limba maternă;
- competență digitală;
- a învăța să înveți.

Programa școlară pentru *Educație financiară* are următoarele finalități:

- informarea elevilor de gimnaziu, în calitate de consumatori de bunuri și de servicii cu privire la drepturile pe care le au și la instituțiile care le apără aceste drepturi;
- dezvoltarea unui comportament responsabil față de resursele financiare;
- dezvoltarea receptivității pentru domeniul financiar, prin promovarea unor comportamente, atitudini și valori care permit asumarea rolurilor și a responsabilităților din viața de fiecare zi.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Valori și atitudini
- Competențe specifice și conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt preluate din curriculumul școlar de trunchi comun, dezvoltat în gimnaziu pentru *Cultură civică*.

Competențele specifice sunt corelate cu unitățile de conținut, corespondența dintre acestea nefiind biunivocă; o anumită competență specifică poate să fie atinsă prin diferite unități de conținut.

Lista explicită ce recomandă valori și atitudini accentuează dimensiunea afectiv-atitudinală și morală a învățării, din perspectiva contribuției specifice a acestei discipline la atingerea finalităților educației.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu statutul acesteia de curs opțional.

Pornind de la ideea că un demers de proiectare curriculară trebuie să acorde conceptului de competență semnificația unui „organizator”, în relație cu care sunt stabilite finalitățile învățării, sunt selectate unitățile de conținut și sunt organizate strategiile de predare-învățare-evaluare, actuala programă școlară a urmărit valorizarea cadrului european al competențelor cheie la următoarele niveluri: formularea competențelor generale și selectarea seturilor de valori și atitudini; organizarea elementelor de conținut și corelarea acestora cu competențele specifice; elaborarea sugestiilor metodologice.

Programa se adresează profesorilor și autorilor de manuale. Activitatea didactică, precum și elaborarea manualelor școlare trebuie precedate de lectura integrală a programei școlare. Pornind de la propunerile existente în programă cu privire la activitățile de învățare, profesorii și autorii de manuale pot realiza o proiectare didactică personală, în concordanță cu prevederile programei și cu situațiile concrete de predare-învățare.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața reală
2. Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații problemă, precum și în analizarea posibilităților personale de dezvoltare
3. Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, în cadrul diferitelor grupuri
4. Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare
5. Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității

VALORI ȘI ATITUDINI

Competențele generale și specifice care trebuie formate prin procesul de predare-învățare a disciplinei *Educație financiară* au la bază și promovează următoarele valori și atitudini:

- consumator avizat;
- responsabilitate în gestionarea situațiilor în care îi sunt încălcate drepturile de consumator;
- chibzuință și responsabilitate în gestionarea bugetului personal;
- spirit de economisire;
- respingerea risipei de resurse bănești;
- relaționare pozitivă cu ceilalți.

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

Competențe specifice	Conținuturi
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației financiare</p> <p>1.2. Recunoașterea calității de consumator de bunuri și servicii</p> <p>2.1. Explicarea principalelor drepturi de care beneficiază consumatorul</p> <p>3.1. Exersarea, prin lucru în echipă, a demersurilor necesar a fi urmate de către orice consumator, în situația încălcării drepturilor sale</p> <p>3.2. Întocmirea, prin lucru în echipă, a unui buget lunar al familiei/personal în scopul exersării bunei gestionări a veniturilor familiei/personale</p>	<p>Consumatorul, bugetul familiei/bugetul personal</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Calitatea de consumator a elevului de gimnaziu; drepturi ale consumatorului și instituții care apără aceste drepturi ▪ Bugetul familiei/bugetul personal <ul style="list-style-type: none"> - venituri ale familiei/venituri personale - cheltuieli ale familiei/cheltuieli personale
<p>1.3. Identificarea unor modalități de economisire a banilor</p> <p>2.2. Exemplificarea rolului banilor în bugetul personal</p> <p>3.3. Exersarea, prin lucru în echipă, a alocării resurselor financiare pentru satisfacerea nevoilor</p> <p>4.1. Manifestarea unei atitudini responsabile față de administrarea bugetului personal</p> <p>5.1. Întocmirea responsabilă a bugetului personal</p>	<p>Administrarea bugetului personal</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Alocarea resurselor financiare: nevoi care trebuie satisfăcute imediat/ce pot fi amânate/la care se poate renunța ▪ Rolul banilor în bugetul personal <ul style="list-style-type: none"> - forme actuale ale banilor - utilitatea banilor ▪ Modalități de economisire a banilor și de reducere a risipei de resurse bănești
<p>2.3. Alegerea unor produse de economisire și creditare destinate părinților și copiilor</p> <p>2.4. Aplicarea cunoștințelor cu privire la produsele bancare în constituirea unui depozit sau în rezolvarea unor situații de împrumut</p> <p>3.4. Exersarea, prin lucru în echipă, a utilizării corecte și eficiente (cu instrumente digitale) a mijloacelor de plată în țară și în spațiul Uniunii Europene</p> <p>4.2. Dezvoltarea unor deprinderi de analiză/comparare responsabilă a avantajelor și riscurilor consumatorilor în raport cu banca</p>	<p>Relația consumatorului cu băncile</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ofertele bancare <ul style="list-style-type: none"> - analiza ofertelor de pe piață, alegerea ofertei bancare - modul de deschidere/închidere a unui cont curent ▪ Economii și realizarea proiectelor familiei <ul style="list-style-type: none"> - mijloace moderne de economisire - instrumente de economisire pentru copii (contul de economii pentru copii) – beneficiari, drepturi de operare ▪ Creditul de consum ▪ Mijloace de plată <ul style="list-style-type: none"> - plata în numerar în România și în alte țări ale Uniunii Europene - plata prin card bancar în România și în alte țări ale Uniunii Europene ▪ Avantaje și riscuri în relația consumatorului cu banca

SUGESTII METODOLOGICE

Prezentarea programă școlară este un instrument de lucru care se adresează profesorilor care predau în gimnaziu disciplina opțională *Educație financiară*, fiind concepută în așa fel încât să le permită acestora:

- să-și orienteze propria activitate înspre formarea la elevi a competențelor specifice domeniului;
- să-și manifeste creativitatea și să-și adecveze demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Sugestiile metodologice au în vedere modul de organizare a activității didactice în vederea formării la elevi a competențelor formulate în programa școlară.

Dezvoltarea competențelor cheie, considerarea elevului ca subiect al activității instructiv-educative și orientarea acesteia spre formarea competențelor specifice, accentuarea caracterului practic-aplicativ al disciplinei presupun respectarea unor exigențe ale învățării durabile, printre care:

- utilizarea unor strategii didactice care să pună accent pe:
 - construcția progresivă a cunoștințelor, exersarea și consolidarea abilităților elevilor;
 - cultivarea exigenței și autoexigenței elevului;
 - abordări flexibile și parcursuri didactice diferențiate;
 - abordări inter și transdisciplinare;
- utilizarea unor metode active (de exemplu: simularea, învățarea problematizată, învățarea prin cooperare, studiul de caz, învățarea prin descoperire, jocul de roluri bazat pe empatie, analiza de text, metode de gândire critică, realizarea de portofolii, lucrul pe calculator/internet/în grupuri de lucru virtuale), care pot contribui la:
 - crearea aceluși cadru educațional care încurajează interacțiunea socială pozitivă;
 - înțelegerea modului în care conceptele specifice *Educației financiare* se pot aplica în viața de fiecare zi;
 - exersarea lucrului în echipă, a îndeplinirii unor roluri specifice în grupuri de lucru, a cooperării cu persoane diferite în realizarea unei sarcini de lucru;
 - înlăturarea stereotipurilor, a automatismelor de gândire, precum și cultivarea spiritului tolerant;
- utilizarea unor strategii didactice care să permită alternarea formelor de activitate (individuală, pe perechi și în grupuri mici);
- învățarea prin acțiune (experiențială), realizarea unor activități bazate pe sarcini concrete;
- utilizarea, în activitatea didactică, a calculatorului ca mijloc modern de instruire, care să permită subordonarea utilizării tehnologiei informației și a comunicațiilor, în vederea desfășurării unor lecții interactive, atractive.

Programa școlară oferă cadrelor didactice un sprijin concret în centrarea demersului didactic pe experiențe de învățare, potrivit specificului competențelor care trebuie formate, prin prezentarea cu caracter orientativ a unor exemple de activități de învățare:

- analizarea unor studii de caz în care elevii acționează în calitate de consumatori;
- evaluarea informațiilor prezentate de mass-media privind un anumit produs;
- elaborarea unui buget simplu pentru o familie;
- întocmirea unui buget personal, analizând veniturile și cheltuielile;
- exerciții de identificare a propriilor nevoi, pe termen scurt, mediu și lung;
- exerciții de alocare a resurselor financiare, în funcție de nevoile care trebuie satisfăcute;
- simularea alocării banilor în cadrul familiei, prin conștientizarea:
 - existenței unor priorități/condiționări/limitări/amânări (analizând, de exemplu, diferența dintre nevoie și dorință sau dintre ceea ce dorește și ceea ce este posibil, la un moment dat, dintre posibil și posibil imediat);
 - necesității raportării la valori (pentru a înțelege, de exemplu, efortul necesar pentru îndeplinirea unei dorințe);
- exerciții prin care elevii pot să înțeleagă că risipa de resurse trebuie evitată, indiferent dacă bugetul familiei este afectat în mai mică sau în mai mare măsură;
- exerciții prin care elevii pot să înțeleagă că valoarea banilor constă în valoarea lucrurilor pe care le pot cumpăra banii;
- simularea achitării bunurilor și serviciilor cumpărate, cu diferite mijloace de plată; analizarea avantajelor și a dezavantajelor utilizării acestora;

- exersarea luării unor decizii în cunoștință de cauză, pe baza unor informații prealabile;
- utilizarea noilor medii pentru dobândirea unor informații despre bănci și despre ofertele acestora;
- analizarea și compararea ofertelor unor bănci în scopul alegerii unei bănci pentru deschiderea unui cont curent;
- analizarea, cu ajutorul tabelului T, a posibilității de a economisi o sumă de bani la bancă, în vederea realizării de către o familie a unui proiect.

Strategiile de lucru propuse trebuie să țină seama de experiența elevilor la această vârstă și să permită valorizarea pozitivă a acestei experiențe.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor. Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării, prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare.

BIBLIOGRAFIE

Gary S. BECKER, *Comportamentul uman. O abordare economică*, Editura All, București, 1994

Module online axate pe diferite subiecte: *Educația consumatorului, Inițiere în domeniul financiar, Consumul sustenabil, Drepturile consumatorului, Servicii, Securitatea produselor, Servicii financiare*, disponibile la adresa: www.dolceta.eu

Dreptul tău ca și consumator – Întocmirea unei reclamații privind un produs defect sau un serviciu necorespunzător disponibil la adresa:

http://www.anpc.gov.ro/anpc/anpcftp/infocons/campanie_informare_2009/pdf/drept_consumator.pdf

Ghidul consumatorului privind practicile comerciale incorecte și clauze abuzive în contracte, disponibil la adresa:

http://www.anpc.gov.ro/anpc/anpcftp/infocons/campanie_informare_2009/pdf/practici_incorecte.pdf

Grupul de lucru pentru curriculum

Eugen STOICA	- Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului,
Direcția Generală Educație și Învățare pe Tot Parcursul Vieții
Angela TEȘILEANU	- Institutul de Științe ale Educației
Elena BĂLAN	- Școala Superioară Comercială N. Kretzulescu